

PENSIOEN ZZZP-ERS

Een kwantitatief onderzoek onder ZZZP-ers in opdracht van Indexus

JORIS DE JONGH
MARTIJN VAN DER VEEN

AMSTERDAM, DECEMBER 2018

AWARENESS ONDER ZZP-ERS CREËREN

Aanleiding en doel onderzoek

Dexxi is de innovatieve online beleggingsoplossing van Indexus. Indexus wil pensioenbeleggen via Dexxi onder de aandacht brengen van onder andere werknemers in loondienst en ZZP-ers. ZZP-ers zijn een interessante doelgroep omdat zij zelf verantwoordelijk zijn voor hun pensioenopbouw. Zij kunnen geen gebruik maken van een collectieve pensioenregeling van de werkgever. Dexxi is voor ZZP-ers een flexibele tool, inleg kan per maand worden aangepast, om pensioen op te bouwen.

Indexus heeft samen met Ruigrok NetPanel dit onderzoek onder ZZP-ers uitgevoerd. Het centrale thema van het onderzoek is de onwetendheid van ZZP-ers over hun pensioen. Het gaat hierbij onder andere om de onwetendheid over het huidige opgebouwde pensioen, pensioentekort, de mogelijkheden om (extra) pensioen op te bouwen et cetera. Ook de invloed van de politiek op de pensioenopbouw van ZZP-ers is een thema van het onderzoek.

Hoofdvraag

 In dit onderzoek staat de volgende vraag centraal:

Wat is de kennis, houding en gedrag van ZZP-ers ten opzichte van hun pensioen?

METHODE EN DOELGROEP

Het kwantitatieve onderzoek is in december 2018 online uitgevoerd. De doelgroep van dit onderzoek zijn ZZP-ers, die minimaal 50% van hun werkzame tijd werken als ZZP-er. De steekproef is representatief naar sector (commerciële dienstverlening, niet-commerciële dienstverlening en landbouw en nijverheid). In dit onderzoek noemen we de doelgroep: *ZZP-ers* en *zelfstandigen*. In totaal hebben 516 ZZP-ers de vragenlijst helemaal ingevuld.

In de bijlage is een uitgebreide onderzoeksverantwoording opgenomen.

RESULTATEN

Behoorlijk deel van de ZZP-ers maakt zich zorgen over hun inkomen na pensionering

- Twee op de vijf ZZP-ers (41%) maakt zich zorgen over het inkomen na pensionering.

Ze vinden het belangrijk dat de politiek zich bezighoudt met de pensioenopbouw voor ZZP-ers

- Twee op de drie ZZP-ers (63% (helemaal) mee eens) vinden het belangrijk dat de politiek zich bezighoudt met de pensioenopbouw voor ZZP-ers.

Echter is er beperkte vertrouwen in dat de overheid een oplossing vindt voor de pensioenopbouw voor ZZP-ers

- Twee op de vijf zelfstandigen (42% (helemaal) oneens) hebben er geen vertrouwen in dat de politiek een oplossing vindt voor de pensioenopbouw voor ZZP-ers.
- Daarnaast is de helft van de ZZP-ers (52%) van mening dat het huidige pensioenbeleid ingrijpender is voor hen dan voor werkenden in loondienst.
- En de AOW bestaat volgens een op de vijf ZZP-ers (19%) niet meer als zij met pensioen gaan.

ZZP-ers bouwen vooral pensioen op door te sparen en via hun woning

- ZZP-ers bouwen op dit moment vooral pensioen op door te sparen via spaarrekening of deposito (32%) en vermogensopbouw via eigen woning/aflossen hypotheek (23%).
- Een derde (33%) geeft aan op dit moment geen pensioen op te bouwen.
- Zelfstandigen houden graag de touwtjes zelf in handen, 82% ((helemaal) eens) geeft aan zelf te willen bepalen hoeveel zij maandelijks inleggen in een pensioenproduct.

Behoorlijk deel van de ZZP'ers is niet goed op de hoogte van hun eigen financiële situatie na pensionering

- Drie vijfde van de ZZP'ers geeft aan niet goed op de hoogte te zijn van hun financiële situatie na pensionering.
- Bij alle voorgelegde zaken rondom het eigen pensioen geeft ongeveer een kwart van de ZZP'ers aan hiervan (zeer) slecht op de hoogte te zijn: verwachte omvang pensioenvermogen (29%), verwachte inkomen na pensioen (28%), verwachte uitgaven na pensioen (27%), verwachte pensioenleeftijd (24%) en huidige opgebouwde pensioenvermogen (23%).

Ook weet men betrekkelijk weinig van de mogelijkheden van pensioenopbouw voor ZZP'ers

- Slechts een kwart (27%) geeft aan goed op de hoogte te zijn van de mogelijkheden om als ZZP'er pensioen op te bouwen.
- Slechts een kwart (27%) weet dat bij de pensioenopbouw met een lijfrenteproduct het niet verplicht is om iedere maand een vast bedrag in te leggen.
- Slechts een derde (32%) weet dat de belastingdienst bij pensionering niet meteen op de stoep staat om een deel van het opgebouwde pensioenvermogen in te vorderen.
- Minder dan de helft (44%) weet dat je een deel van de inleg terug kunt krijgen via de inkomstenbelasting.
- 17% van de zelfstandigen denkt onterecht dat dat pensioen alleen op te bouwen is bij een pensioenverzekeraar.

BIJLAGEN

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Steekproefomvang en betrouwbaarheid

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van een steekproef, niet iedereen uit de populatie heeft zijn of haar mening gegeven. Als de uitkomsten van dit onderzoek worden gebruikt om over de populatie uitspraken te doen, dan moeten betrouwbaarheidsmarges in acht worden genomen. Bij een steekproefomvang van $n=516$ bedraagt de maximale marge bij 95% betrouwbaarheid 4,3%.

Steekproef en steekproefkader

Als steekproefkader hebben we gebruik gemaakt van het onlinepanel van Panelclix. Wij werken met leveranciers die voldoen aan onze kwaliteitseisen conform het Research Keurmerk, gebaseerd op ISO-norm 20252. Hieruit is een gestratificeerde steekproef getrokken.

Representativiteit

De steekproef is representatief naar sector (commerciële dienstverlening, niet-commerciële dienstverlening en landbouw en nijverheid). De representativiteit is bereikt door quoterings tijdens de dataverzameling en een kleine weging van de resultaten. Op de volgende pagina is een overzicht opgenomen van de wegingsvariabelen. Als referentiebestand hebben we gebruik gemaakt van cijfers van het CBS.

Vragenlijst

De vragenlijst heeft online gestaan van 6 december 2018 tot en met 18 december 2018. De vragenlijst is in nauw overleg met Indexus tot stand gekomen. Gemiddeld hebben ZZP-ers 4 minuten nodig gehad om de vragenlijst in te vullen.

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Weging

In onderstaande tabel zijn de wegingsvariabelen terug te vinden met een overzicht van de aantallen voor en na weging.

Variabele	Ongewogen n	Gewogen n
Commerciële dienstverlening	241	300
Niet-commerciële dienstverlening	189	122
Landbouw en nijverheid	86	94

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Respons

In totaal hebben 516 ZZP-ers de vragenlijst helemaal ingevuld. Er zijn 2.458 uitnodigingen voor het onderzoek verstuurd. Naar 918 ZZP-ers die niet hebben gereageerd op de eerste uitnodiging voor het onderzoek, is een herinneringsmail gestuurd. De respons bedraagt 21%.

Omschrijving	Aantal
Aantal uitnodigingen (bruto steekproef)	2.458
Gestart met vragenlijst	759
Uitgescreend (geen doelgroep)	128
Uitgescreend (quotum vol)	24
Afgehaakt	73
Uitgescreend (niet goed ingevuld)	18
Gekwalificeerde deelnemers (netto steekproef)	516

ONDERZOEKSVERANTWOORDING

Profiel deelnemers

Geslacht

Man	50%
Vrouw	50%

Leeftijd

18 t/m 44 jaar	34%
45 t/m 59 jaar	38%
60 jaar en ouder	28%

Aantal jaar ZZP-er

Minder dan 5 jaar	32%
5 tot en met 9 jaar	23%
10 jaar of langer	46%

Sector

Commerciële dienstverlening	58%
Niet-commerciële dienstverlening	24%
Landbouw en nijverheid	18%

In opdracht van Indexus, 20 december 2018

Joris de Jongh, joris@ruigroknetaanel.nl

Martijn van der Veen, martijn@ruigroknetaanel.nl

Silodam 1a, 1013 AL Amsterdam, Telefoon +31 (0)20 7820400, e-mail: info@ruigroknetaanel.nl, KvK 34135878, BTW 809001469B01, Bank 659170264

Indexus – Pensioen ZZZ

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZZZ-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Welke van de onderstaande omschrijvingen past het beste bij jou?	Ik werk in loondienst en als ZZZ-er	6%	7%	5%	6%	8%	6%	4%	6%	6%	9%	5%	4%
	Ik werk alleen als ZZZ-er	94%	93%	95%	94%	92%	94%	96%	94%	94%	91%	95%	96%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZZZ-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Je geeft aan in loondienst te werken en als ZZZ-er. Welk deel van je 'werkzame' tijd ben je ongeveer aan de slag als ZZZ-er?	Tussen de 50% en 75%	70%	83%	62%	75%	66%	83%	65%	72%	67%	79%	59%	64%
	Meer dan 75%	30%	17%	38%	25%	34%	17%	35%	28%	33%	21%	41%	36%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	30	7	16	8	13	7	10	15	15	15	10	5

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
In welke sector ben je (voornamelijk) werkzaam als ZP-er?	Landbouw, bosbouw en visserij	4%	23%	0%	0%	1%	4%	7%	3%	6%	1%	7%	5%
	Delfstoffenwinning	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%
	Industrie	1%	5%	0%	0%	1%	2%	0%	2%	0%	0%	1%	2%
	Energievoorziening	0%	2%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	1%	1%	0%
	Bouwnijverheid	12%	69%	0%	0%	9%	9%	17%	20%	5%	11%	13%	13%
	Handel	11%	0%	19%	0%	11%	6%	13%	7%	15%	6%	16%	10%
	Vervoer en opslag	3%	0%	6%	0%	4%	4%	3%	7%	0%	1%	4%	5%
	Horeca	3%	0%	5%	0%	4%	3%	2%	2%	4%	3%	2%	4%
	Informatie en communicatie	16%	0%	28%	0%	15%	21%	15%	20%	13%	21%	13%	15%
	Financiële dienstverlening	7%	0%	12%	0%	8%	7%	7%	8%	6%	6%	7%	9%
	Verhuur en handel van onroerend goed	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%
	Specialistische zakelijke diensten	14%	0%	23%	0%	15%	15%	12%	14%	13%	14%	10%	18%
	Verhuur en overige zakelijke diensten	3%	0%	6%	0%	3%	6%	2%	4%	3%	6%	2%	3%
	Openbaar bestuur en overheidsdiensten	0%	0%	0%	2%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%
	Onderwijs	2%	0%	0%	10%	1%	1%	4%	1%	4%	3%	2%	2%
	Gezondheids- en welzijnszorg	12%	0%	0%	50%	15%	14%	8%	3%	21%	15%	13%	5%
Cultuur, sport en recreatie en overige dienstverlening	9%	0%	0%	39%	11%	6%	9%	7%	11%	11%	10%	6%	
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

In hoeverre ben jij het eens of oneens met deze stellingen?	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
	-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder	
Het huidige pensioenbeleid van de regering is ingrijpender voor ZP-ers dan voor werknemers in loondienst	Helemaal eens	17%	16%	16%	19%	16%	12%	19%	19%	14%	13%	22%	14%
	Eens	35%	26%	36%	38%	34%	40%	32%	31%	38%	39%	32%	33%
	Neutraal	26%	35%	26%	20%	24%	21%	30%	32%	20%	19%	25%	36%
	Oneens	6%	6%	7%	3%	5%	5%	7%	6%	6%	7%	5%	7%
	Helemaal oneens	3%	3%	3%	1%	3%	5%	1%	4%	1%	4%	2%	2%
	Weet niet	14%	14%	12%	20%	18%	17%	10%	8%	21%	20%	14%	8%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

In hoeverre ben jij het eens of oneens met deze stellingen?	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
	-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder	
Ik vind het belangrijk dat de politiek zich bezighoudt met de pensioenopbouw voor ZP-ers	Helemaal eens	21%	19%	20%	26%	25%	22%	17%	20%	21%	23%	25%	13%
	Eens	42%	40%	41%	45%	44%	35%	44%	39%	45%	46%	32%	50%
	Neutraal	17%	16%	17%	15%	17%	13%	18%	14%	19%	13%	19%	18%
	Oneens	12%	13%	13%	10%	10%	18%	11%	15%	10%	13%	13%	10%
	Helemaal oneens	8%	13%	8%	4%	4%	10%	10%	12%	4%	4%	11%	9%
	Weet niet	0%	0%	0%	1%	0%	2%	0%	0%	1%	1%	1%	0%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

In hoeverre ben jij het eens of oneens met deze stellingen?	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
	-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder	
Ik heb er vertrouwen in dat de politiek een oplossing vindt voor de pensioenopbouw voor ZP-ers	Helemaal eens	3%	1%	4%	3%	3%	5%	2%	5%	1%	3%	3%	4%
	Eens	20%	19%	22%	14%	23%	25%	14%	23%	16%	26%	14%	19%
	Neutraal	31%	35%	29%	33%	31%	26%	34%	29%	33%	28%	30%	36%
	Oneens	28%	21%	29%	32%	32%	25%	28%	25%	32%	29%	29%	28%
	Helemaal oneens	14%	21%	12%	12%	9%	16%	17%	15%	13%	11%	20%	10%
	Weet niet	4%	3%	3%	6%	2%	5%	5%	2%	5%	3%	5%	3%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZZZP-er			Geslacht		Leeftijd			
			Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
In hoeverre ben jij het eens of oneens met deze stellingen?	-												
Als ik met pensioen ga, bestaat de AOW niet meer	Helemaal eens	4%	6%	3%	6%	4%	4%	3%	6%	7%	6%	0%	
	Eens	15%	10%	15%	16%	21%	10%	11%	19%	28%	13%	1%	
	Neutraal	25%	23%	24%	28%	24%	26%	21%	29%	23%	32%	18%	
	Oneens	28%	31%	27%	28%	21%	35%	29%	32%	23%	22%	29%	33%
	Helemaal oneens	16%	14%	20%	8%	11%	11%	23%	22%	11%	7%	8%	39%
	Weet niet	12%	15%	10%	14%	18%	11%	8%	11%	13%	14%	12%	8%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZZZP-er			Geslacht		Leeftijd			
			Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Is deze stelling juist of onjuist?	-												
Bij pensioenopbouw met een lijfrenteproduct ben je verplicht om iedere maand een vast bedrag in te leggen	Juist	35%	33%	35%	36%	34%	35%	37%	33%	30%	35%	39%	
	Onjuist	27%	27%	31%	18%	24%	30%	34%	20%	22%	28%	33%	
	Weet niet	38%	41%	34%	46%	42%	39%	29%	47%	48%	37%	28%	
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZZZP-er			Geslacht		Leeftijd			
			Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Is deze stelling juist of onjuist?	-												
Pensioen kan je alleen opbouwen bij een pensioenverzekeraar	Juist	17%	28%	15%	13%	17%	18%	19%	14%	15%	15%	20%	
	Onjuist	65%	57%	70%	61%	63%	66%	68%	63%	65%	63%	69%	
	Weet niet	18%	15%	16%	26%	21%	19%	16%	13%	24%	20%	11%	
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Is deze stelling juist of onjuist?	-												
ZP-ers die geld opzij zetten voor hun pensioen kunnen een deel van hun inleg via de inkomstenbelasting terugkrijgen		44%	44%	49%	30%	38%	39%	50%	52%	36%	38%	39%	57%
	Juist												
	Onjuist	10%	14%	8%	12%	7%	18%	8%	12%	8%	11%	11%	8%
	Weet niet	46%	42%	43%	58%	55%	44%	41%	36%	56%	50%	51%	35%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Is deze stelling juist of onjuist?	-												
Op het moment dat je met pensioen gaat, moet je meteen belasting betalen over je opgebouwde pensioenvermogen		27%	34%	25%	26%	27%	26%	27%	26%	28%	23%	29%	29%
	Juist												
	Onjuist	32%	22%	39%	23%	25%	33%	36%	41%	22%	24%	32%	41%
	Weet niet	41%	44%	37%	51%	48%	41%	37%	32%	50%	53%	40%	30%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
In hoeverre ben jij op de hoogte van je financiële situatie na je pensionering?													
	Zeer goed	7%	3%	8%	8%	5%	3%	11%	9%	5%	1%	5%	18%
	Goed	31%	35%	35%	18%	27%	35%	32%	38%	25%	21%	29%	46%
	Niet goed, niet slecht	38%	45%	34%	41%	35%	44%	37%	36%	40%	41%	39%	33%
	Slecht	16%	12%	15%	20%	21%	12%	14%	11%	20%	24%	19%	1%
	Zeer slecht	7%	3%	7%	12%	11%	6%	5%	4%	10%	11%	8%	2%
	Weet niet	1%	1%	0%	1%	2%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	0%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
In hoeverre ben jij op de hoogte van de volgende zaken rondom je eigen pensioen?	-												
Het pensioenvermogen dat je tot nog toe hebt opgebouwd	Zeer goed	8%	6%	10%	4%	7%	5%	10%	9%	7%	5%	7%	14%
	Goed	32%	30%	34%	28%	34%	33%	31%	31%	33%	36%	24%	38%
	Niet goed, niet slecht	32%	33%	33%	30%	26%	36%	34%	36%	28%	28%	37%	30%
	Slecht	18%	19%	17%	22%	21%	19%	16%	18%	18%	22%	19%	12%
	Zeer slecht	5%	6%	3%	11%	6%	4%	6%	4%	7%	5%	7%	4%
	Weet niet	4%	7%	2%	6%	6%	3%	3%	2%	6%	4%	6%	2%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
In hoeverre ben jij op de hoogte van de volgende zaken rondom je eigen pensioen?	-												
De verwachte omvang van jouw pensioenvermogen op het moment dat je met pensioen gaat	Zeer goed	6%	5%	7%	3%	6%	1%	8%	6%	6%	3%	4%	12%
	Goed	25%	26%	27%	18%	18%	29%	27%	29%	21%	20%	21%	36%
	Niet goed, niet slecht	35%	35%	36%	34%	37%	35%	34%	37%	33%	37%	35%	34%
	Slecht	22%	19%	20%	27%	24%	23%	19%	20%	24%	27%	25%	11%
	Zeer slecht	7%	8%	5%	11%	5%	8%	8%	5%	9%	9%	7%	4%
	Weet niet	6%	8%	4%	7%	10%	3%	4%	3%	8%	5%	9%	2%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
In hoeverre ben jij op de hoogte van de volgende zaken rondom je eigen pensioen?	-												
De verwachte leeftijd dat je met pensioen kan gaan	Zeer goed	10%	5%	13%	5%	8%	6%	13%	11%	9%	4%	4%	24%
	Goed	30%	34%	32%	23%	27%	38%	29%	31%	29%	29%	26%	37%
	Niet goed, niet slecht	28%	19%	31%	28%	28%	24%	30%	30%	27%	26%	35%	22%
	Slecht	19%	20%	17%	24%	23%	21%	16%	19%	20%	28%	18%	10%
	Zeer slecht	5%	13%	2%	8%	5%	3%	7%	6%	5%	4%	8%	4%
	Weet niet	7%	10%	5%	12%	10%	8%	5%	4%	10%	9%	9%	3%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
In hoeverre ben jij op de hoogte van de volgende zaken rondom je eigen pensioen?													
De verwachte hoogte van je maandelijkse <u>inkomen</u> na je pensionering	Zeer goed	5%	2%	7%	3%	4%	1%	7%	6%	4%	1%	2%	13%
	Goed	25%	34%	24%	23%	19%	28%	29%	27%	24%	18%	24%	35%
	Niet goed, niet slecht	38%	29%	44%	31%	36%	42%	37%	41%	35%	37%	39%	38%
	Slecht	21%	22%	17%	28%	26%	21%	17%	18%	23%	30%	21%	9%
	Zeer slecht	7%	8%	5%	10%	9%	4%	7%	6%	8%	8%	8%	3%
	Weet niet	4%	5%	3%	6%	6%	5%	3%	2%	6%	5%	6%	1%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
In hoeverre ben jij op de hoogte van de volgende zaken rondom je eigen pensioen?													
De verwachte hoogte van je maandelijkse <u>uitgaven</u> na je pensionering	Zeer goed	4%	1%	6%	3%	3%	2%	7%	5%	4%	0%	2%	13%
	Goed	25%	28%	27%	17%	17%	29%	29%	28%	22%	19%	24%	34%
	Niet goed, niet slecht	35%	34%	34%	40%	35%	34%	36%	37%	34%	32%	39%	36%
	Slecht	22%	23%	23%	20%	24%	27%	18%	22%	23%	34%	19%	12%
	Zeer slecht	5%	3%	5%	8%	9%	4%	3%	3%	8%	8%	6%	1%
	Weet niet	8%	10%	5%	12%	11%	4%	7%	6%	9%	7%	10%	4%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Op welke manier bouw jij op dit moment pensioen op?	Pensioenopbouw via mijn werkgever	1%	2%	1%	2%	1%	2%	2%	1%	2%	2%	1%	2%
	Lijfrente	12%	14%	13%	8%	10%	10%	14%	18%	6%	6%	15%	16%
	Koopsom	2%	2%	3%	1%	3%	3%	2%	4%	1%	1%	2%	5%
	Levensverzekering	9%	9%	10%	8%	8%	11%	9%	10%	9%	8%	11%	7%
	Bankspaarproduct	13%	22%	11%	12%	7%	20%	14%	16%	10%	12%	13%	15%
	Sparen via spaarrekening of deposito	32%	22%	34%	32%	29%	34%	32%	31%	32%	34%	31%	29%
	Beleggen	14%	9%	18%	9%	10%	17%	16%	17%	12%	11%	14%	19%
	Investeren in collectie, zoals kunst	2%	0%	2%	2%	1%	2%	2%	2%	1%	2%	1%	2%
	Vermogen opbouwen via eigen woning/aflossen hypotheek	23%	24%	24%	19%	23%	25%	22%	27%	19%	26%	27%	14%
	Anders, namelijk...	5%	3%	5%	4%	3%	5%	6%	4%	5%	4%	6%	4%
	Ik bouw op dit moment geen pensioen op	33%	29%	33%	37%	41%	27%	30%	28%	38%	32%	34%	34%
Weet ik niet	3%	2%	2%	3%	3%	4%	2%	2%	3%	6%	1%	0%	
Totaal	149%	141%	157%	137%	139%	160%	151%	161%	138%	145%	155%	146%	
n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145	
Aantal antwoorden	769	132	471	166	226	188	355	416	354	253	304	212	

	Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd			
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Ik maak me zorgen over de hoogte van mijn inkomen als ik met pensioen ben	Helemaal eens	9%	10%	7%	13%	9%	7%	10%	9%	10%	8%	14%	4%
	Eens	32%	29%	32%	37%	41%	35%	25%	30%	35%	39%	35%	21%
	Neutraal	31%	31%	32%	28%	25%	33%	34%	29%	32%	28%	30%	35%
	Oneens	17%	20%	17%	15%	16%	17%	18%	21%	13%	15%	15%	23%
	Helemaal oneens	9%	7%	12%	4%	9%	8%	10%	11%	8%	10%	4%	15%
	Weet niet	1%	2%	0%	3%	0%	1%	3%	1%	2%	1%	2%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145	

		Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd		
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Ik ben goed op de hoogte van de mogelijkheden om als ZP-ers pensioen op te bouwen	Helemaal eens	4%	3%	5%	2%	3%	4%	5%	6%	3%	4%	3%	7%
	Eens	23%	28%	25%	15%	19%	28%	24%	25%	22%	20%	22%	28%
	Neutraal	38%	47%	34%	39%	33%	37%	41%	42%	34%	33%	36%	46%
	Oneens	24%	17%	24%	29%	29%	22%	21%	19%	28%	32%	25%	12%
	Helemaal oneens	8%	2%	9%	12%	13%	8%	6%	7%	10%	10%	10%	5%
	Weet niet	3%	2%	2%	3%	3%	1%	3%	2%	3%	0%	4%	3%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145

		Totaal	Sector			Aantal jaar ZP-er			Geslacht		Leeftijd		
		-	Landbouw & nijverheid	Commerciële dienstverlening	Niet-commerciële dienstverlening	Minder dan 5 jaar	5 t/m 9 jaar	10 jaar of langer	Man	Vrouw	18 t/m 44 jaar	45 t/m 59 jaar	60 jaar en ouder
Als ZP-er wil ik zelf bepalen hoeveel ik maandelijks inleg in een pensioenproduct	Helemaal eens	27%	35%	27%	20%	23%	28%	28%	29%	24%	25%	28%	26%
	Eens	55%	43%	58%	57%	58%	60%	51%	57%	53%	57%	52%	56%
	Neutraal	14%	16%	12%	17%	15%	10%	15%	10%	18%	15%	14%	12%
	Oneens	1%	2%	0%	3%	0%	1%	2%	1%	2%	0%	2%	1%
	Helemaal oneens	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%
	Weet niet	3%	2%	3%	3%	4%	1%	4%	3%	3%	2%	3%	5%
Totaal	Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
	n =	516	94	300	122	163	118	235	259	257	175	196	145